

Pr. conf. dr. Marian Vâlcu,
Facultatea de Teologie a Universității „Valahia“, Târgoviște

TAINA SFÂNTULUI MASLU ÎN PRACTICA LITURGICĂ A BISERICII ORTODOXE

***Abstract:** The Mystery of the Holy Unction is one of the seven Sacraments of the Church which enjoys a special appreciation among believers. In this Holy Sacrament, the Church prays by her servants for the healing and recovery of bodily and spiritual helplessness of the believers and for the forgiveness of their sins. Orthodox Church has two types of Unction order, an individual one, for one person, called “self” Unction and a second order, for the public, in which the entire Christian community can participate to so called “communal” Unction; to both statutes, the participation of at least two priests is absolutely necessary. So, the Holy Sacrament of the Unction brings body and soul help to those who receive it, that is healing the diseases and remission of sins.*

***Keywords:** Sacrament, Church, grace, salvation, healing, forgiveness.*

Biserica este întemeiată, iar Sfintele Taine sunt instituite de Mântuitorul Hristos și dăruite împreună în vederea încorporării în trupul Bisericii și pentru mântuirea oamenilor în Hristos, astfel că „într-un sens mai special, Tainele sunt lucrări invizibile ale lui Hristos săvârșite ca acte vizibile, prin care se constituie Biserica și care se săvârșesc în Biserică... Prin Taina Botezului devine fiecare membru al Bisericii, printr-o primă unire a lui cu Hristos, iar prin celelalte Taine se accentuează și mai mult sau se restabilește unirea membrilor Bisericii cu Hristos, Capul ei, întărindu-se unitatea Bisericii, sau se acordă unor persoane harul săvârșirii Tainelor, al propovăduirii cuvântului și al păstrării lui neschimbate, sau harul necesar altor răspunderi, căsătoriei și restabilirii sănătății”¹.

1. Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol. 3, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1997, p. 12.

Fiind instituite de Hristos, în urma instituirii lor nu înseamnă că Hristos rămâne în afara lucrării lor, ci Hristos este cel care lucrează în ele prin Sfântul Duh, El Însuși fiind săvârșitorul Sfințelor Taine: „...*trimite Duhul Tău cel Sfânt peste noi și peste aceste Daruri ce sunt puse înaintea, și fă, adică pâinea aceasta... Iar ceea ce este în potirul acesta ... Prefacându-le cu Duhul Tău cel Sfânt*“². Calitatea Mântuitorului Hristos de săvârșitor al Sfințelor Taine este afirmată și demonstrată de faptul că El le-a instituit și le-a practicat cel dintâi, rămânând în continuare Săvârșitorul lor Cel nevăzut.

Aflat în Biserică, Hristos Domnul, prin săvârșirea Tainelor, face să crească Biserica și întărește viața ei, Tainele fiind săvârșite de către preot în chip văzut, dar nu în numele lui, ci în numele Bisericii și ca trimis al lui Hristos în lume, ca și „*chivernisitor al Tainelor lui Dumnezeu*“, în mod tainic, nevăzut, dar real, Tainele fiind săvârșite de Hristos Însuși. Acest adevăr este evidențiat de formule liturgice care însoțesc lucrarea Sfințelor Taine: „*Iată, fiule, Hristos stă nevăzut, primind mărturisirea ta cea cu umilință... ca să iei iertare de la Domnul nostru Iisus Hristos... și eu sunt numai un martor, ca să mărturisesc înaintea Lui...*“; „*Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, cu harul și cu îndurărilor iubirii Sale de oameni, să te ierte pe tine fiule...*“³. În lumina acestui adevăr se recunoaște astfel Sfințelor Taine caracterul lor hristologic⁴, ca lucrări întemeiate de Hristos, săvârșite de Hristos, ca lucrări ale lui Hristos prin care El se împărtășește oamenilor și zidește astfel Biserica, Trupul Său.

Având în vedere legătura indisolubilă dintre Hristos și Biserică, Biserica, Trupul lui Hristos, iar Hristos Cap al Bisericii, existența Bisericii este strâns legată de Sfintele Taine, prin intermediul cărora Hristos edifică, crește și întărește Biserica. În consecință, este evidentă relația strânsă între Biserică și Sfintele Taine „*încheieturile și legăturile*“ ei, Biserica fiind o comuniune prin Taine „*se întemeiază pe ele, este circumscrisă de către Taine, dar ea este – și – săvârșitorul lor. Tainele aparțin Bisericii ca acte ale ei sau mai exact ca acte ale Capului ei, Hristos... El nu lucrează nimic singur, ci împreună cu Trupul Său, Biserica, și tot ceea ce El face se raportează la Trupul Său, Biserica. Fiind săvârșite de Hristos, prin Duhul*

2. *Liturgier*, Editura I.B.M.B.O.R., București, 2000, p. 164.

3. *Molitfelnic*, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1998, p. 53, 60.

4. Pr. prof. D. Stăniloae, *Ființa Tainelor în cele trei confesiuni*, în rev. „Ortodoxia“, an VIII (1956), nr. 1, p. 4-5.

*Său, adică Duhul Sfânt, Tainele sunt ale Bisericii. Dar acestea sunt ale Bisericii și pentru că sunt ocazionate și cerute de Biserică, pentru ea și pentru mădularele ei*⁵⁵.

Chiar dacă unele Taine sunt administrate credincioșilor, efectele lor răsfrângându-se asupra primitorilor lor în mod direct, în mod indirect și Biserica beneficiază de efectul Sfințelor Taine. Spre exemplu, în cazul săvârșirii Sfântului Botez, primitorul primește iertarea păcatului strămoșesc și a celorlalte păcate personale săvârșite, dacă este adult, și se naște la o nouă viață în Hristos, dar în același timp prin nașterea din nou a celui botezat crește și trupul Bisericii, care astfel dobândește un nou membru. Chiar dacă la spovedanie penitentul primește de la Dumnezeu iertarea păcatelor lui, prin această iertare și îndreptare a credinciosului Biserica se întărește, se însănătoșește, întrucât unul din membrii ei, bolnav fiind duhovnicește din pricina păcatelor sale, primește iertarea păcatelor și astfel, se însănătoșește duhovnicește. Altfel spus, Biserica săvârșește Sfintele Taine, iar Sfintele Taine edifică Biserica, de unde rezultă caracterul bisericesc sau eclezial al Sfințelor Taine.

Taina Sfântului Maslu este taina în care creștinul bolnav, prin ungerea cu untdelemn sfințit și prin rugăciunile preoților, primește harul vindecării de bolile trupești și sufletești, precum și iertarea păcatelor. Se mai numește și eleungerea, din grecescul *ευ,χε,λαιον* care înseamnă rugăciunea untdelemnului sau a uleiului⁶.

Sfânta Scriptură nu ne arată momentul instituirii ei, însă descoperim în paginile ei numeroase dovezi și temeuri, care atestă practicarea ei de către Sfinții Apostoli: „*Și ieșind ei au propovăduit tuturor să se pocăiască. Și scoteau afară demoni mulți și ungeau cu untdelemn pe mulți bolnavi și-i făceau sănătoși*“ (Marcu 6, 12-13); „*Chemând la Sine pe cei doisprezece ucenici ai săi, le-a dat lor putere asupra duhurilor celor necurate, ca să le scoată și să tămăduiască orice boală și orice neputință*“ (Matei 10, 1); „*Și se aduna și mulțimea din cetățile dimprejurul Ierusalimului, aducând bolnavi bântuiți de duhuri necurate, și toți se vindecau*“ (Fapte 5, 16).

5. Pr. prof. Dumitru Radu, *Sfintele Taine în viața Bisericii*, în rev. „Studii teologice“, an XXXIII (1981), nr. 3-4, p. 177.

6. Pr. prof. dr. Isidor Todoran, arhid. prof. dr. Ioan Zăgrean, *Teologia dogmatică*, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1991, p. 358.

Toate aceste mențiuni scripturistice evidențiază faptul că ungerea cu untdelemn sfințit era o practică deja consacrată încă din vremea Mântuitorului Hristos, fiind o lucrare externă, văzută, care avea rolul de a împărtăși celor bolnavi harul tămăduitor al Duhului Sfânt, în vederea însănătoșirii trupești și sufletești și spre iertarea păcatelor.

Teologia ortodoxă afirmă că Mântuitorul Hristos instituie și consfințește această lucrare, ridicându-o la rang de taină, chiar dacă nu avem în Sfânta Scriptură mențiuni directe în acest sens.

Însă către o astfel de concluzie ne conduce afirmația Sfântului Apostol Iacov, care evidențiază faptul că ungerea cu untdelemn sfințit era o lucrare văzută, cunoscută și practică de Biserică din vremea Mântuitorului Hristos și înainte ca el să își scrie epistola sa: „*Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate se vor ierta lui*“ (Iacov 5, 14-15). Trebuie să remarcăm în acest text o precizare semnificativă care susține, credem, afirmația de mai sus, cum că Taina Sfântului Maslu a fost instituită de Mântuitorul Hristos, și anume că ungerea cu untdelemn, de care face vorbire Sfântul Iacov, se făcea „*în numele Domnului*“, ceea ce sugerează că această practică a fost poruncită de Hristos Domnul. Apostolul Iacov nu și-ar fi putut îngădui să facă o astfel de mențiune în mod gratuit, dacă aceasta nu ar fi exprimat un adevăr, acela că Domnul Însuși recomandă această practică. De altfel, către o astfel de concluzie ne conduce și textul de la Marcu 6, 12-13, deja menționat, în care putem observa că practica ungerii cu untdelemn a celor bolnavi era săvârșită de sfinții apostoli chiar în vremea Mântuitorului Hristos, Care îi trimite doi câte doi, spre a tămădui neputința în popor, dându-le putere asupra duhurilor necurate (Marcu 6, 7), prezența acestei practici în lucrarea pentru care apostolii au fost trimiși, este greu de crezut că se datorează unei alegeri a acestora, ci se regăsește în lucrarea lor, a tuturor apostolilor, tocmai pentru că fusese recomandată de Mântuitorul Hristos. Faptul că Maslul este o lucrare văzută, prin care se împărtășește celui ce o primește harul nevăzut tămăduitor al Sfântului Duh, ne arată că această lucrare este o taină, și cum sfinții apostoli nu sunt cei ce instituie Sfintele Taine, ci sunt doar iconomi ai tainelor lui Dumnezeu (I Corinteni 4, 1), putem să înțelegem că nici Taina Sfântului Maslu nu a fost instituită de ei, ci de Mântuitorul Hristos, Care,

ca Dumnezeu Adevărat, poate face ca în forme văzute să lucreze în mod tainic, nevăzut, harul Duhului Sfânt.

Taina Sfântului Maslu este amintită și în perioada post-apostolică și patristică. Astfel, este menționată de Origen, care face trimitere la textul de la Iacov 5, 15, de Eusebiu al Cezareii în comentariul sau la Isaia⁷ și de asemenea, Sfântul Ioan Gură de Aur face vorbire despre această Taină în Tratatul său despre Preoție⁸, ungerea cu untdelemn sfințit fiind menționată și de papa Inocențiu I, într-una dintre epistolele sale⁹, toate acestea dovădind o dată în plus, originea apostolică, primar creștină și continuitatea acestei Taine.

Alte documente ce datează în general din perioada de aur a Bisericii creștine (puțin înainte și imediat după), fac mențiuni privitoare la existența Tainei Sfântului Maslu în cultul Bisericii.

– Astfel, în Tradiția Apostolică (Roma, cca 200-235) a lui Ipolit Romanul întâlnim o rugăciune specială întrebuințată pentru sfințirea ofrandei de untdelemn: „*Ca sfințind acest ulei, să dai, Dumnezeule, sănătate celor ce se ung cu el și gustă din el. Așa cum ai uns pe împărați, preoți și profeți, tot așa să dea tuturor celor ce gustă din el și se folosesc de el întărire și sănătate*“¹⁰;

– În Constituțiile Apostolice (Antiohia, cca 380) se face vorbire despre o rânduială pentru apă (agheasmă) și untdelemn pe care să le binecuvinteze episcopul, iar dacă nu este de față, să le binecuvinteze preotul printr-o rugăciune, arătându-se și efectele întrebuințării lor: „*Doamne Savaot... În-suși și acum prin Hristos sfințește apa acesta și untdelemnul pentru numele celui sau celei ce le-a adus și dă-i putere să producă sănătate, să alunge bolile, să pună pe fugă demonii, să păzească casa și să alunge orice uneltire prin Hristos nădejdea noastră...*“¹¹;

7. Eusebiu de Cezareea, *Comentariu la Isaia*, în P.G. t. 24, col. 268.

8. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre Preoție*, în vol. „Despre preoție“, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1998, p. 67.

9. A se vedea mențiunea din prof. N. Chișescu, pr. prof. Isidor Todoran, pr. prof. I. Petreună, *Teologia dogmatică și simbolică*, vol. II, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1958, p. 924.

10. Ipolit din Roma, *Tradiția Apostolică*, în vol. „Canonul Ortodoxiei“, Editurii Deisis/Stavropoleos, Sibiu, 2008, p. 575.

11. *Constituțiile Sfinților Apostoli prin Clement*, în vol. „Canonul Ortodoxiei“, p. 759.

– În Testamentul Domnului (Siria, începutul sec. V) întâlnim o rugăciune pentru sfințirea untdelemnului pentru bolnavi, precizându-se totodată că aceeași rugăciune, cu modificările de rigoare, se citește și pentru apă: „...*Hristoase... Care ești tămăduitorul oricărei boli și suferințe, Care ai dat darul vindecării celor care s-au făcut prin tine vrednici de acel dar, trimite peste untdelemnul acesta, care e preînchipuirea arvunei Tale, plinierea îndurării Tale celei binefăcătoare, ca să-i slobozească pe cei chinuiți, să-i vindece pe cei bolnavi și să-i sfințească pe cei ce se întorc când vin la credința Ta...*”¹²;

– În Evhologhionul lui Serapion († 362) pot fi observate două rugăciuni pentru sfințirea untdelemnului și a apei, precum și alte două rugăciuni care erau rostite tot pentru bolnavi, timp în care se puneau mâinile peste aceștia, la care se adăuga o a treia rugăciune pentru tămăduirea celor suferinzi, fără să fie menționat actul punerii mâinilor peste aceștia. O primă rugăciune pentru untdelemn și apă, la care se adăuga o alta pentru bolnavi, în timpul căreia preoții puneau mâinile peste aceștia (și de asemenea alte rugăciuni pentru diferite nevoi) se rosteau, potrivit unei note a copistului acestui Evhologhion, înainte de rugăciunea Ofrandei euharistice, ceea ce acreditează ideea potrivit căreia Taina Sfântului Maslu era strâns legată de Sfânta Liturghie. Spre exemplificarea efectelor Sfântului Maslu, redăm prima dintre rugăciuni pentru sfințirea untdelemnului și a apei, în titlu făcându-se mențiunea folosirii ei și pentru pâine, fără ca în textul ei să întâlnim vreo precizare clară referitoare la aceasta: „*Te chemăm pe Tine... Tatăl Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, și ne rugăm să trimiți din ceruri peste acest untdelemn o putere tămăduitoare, ca să fie pentru cei ce se ung sau gustă din aceste făpturi ale Tale spre depărtarea a toată boala și neputința, spre antidot al oricărui demon, spre izgonirea oricărui duh necurat, spre alungarea oricărei fierbințeli și tremur și a oricărei neputințe, spre har bun și iertarea păcatelor, spre leac al vieții și al mântuirii, spre sănătatea și întregirea sufletului, trupului și duhului, spre înzdrăvenire desăvârșită...*”¹³;

12. *Testamentul Domnului prin Clement Romanul*, în vol. „Canonul Ortodoxiei”, p. 800.

13. *Evhologhionul egiptean al lui Serapion de Thmuis*, în vol. „Canonul Ortodoxiei”, p. 866.

– Și în sfârșit, ultimul document la care vom face referire, cel mai vechi euhologhion bizantin, Barberini graecus 336 (sudul Italiei, a doua jumătate a sec. VIII), cuprinde 5 rugăciuni speciale pentru cei bolnavi (fără a se face precizări referitoare la o anumite rânduială a Tainei), al căror conținut, în parte, se regăsește în rugăciunile de la Maslu potrivit rânduiei de astăzi, sau în alte rugăciuni ale Molitfelnicului întrebuințate tot pentru bolnavi. Prima dintre ele, „*Părinte Sfinte, Doctorul sufletelor și al trupurilor...*“, într-o formă prescurtată, se regăsește în rugăciunea care se rostește astăzi la Maslu, atunci când are loc ungerea bolnavului, a patra rugăciune, „*Doamne, Cel ce cu mila și cu îndurărilor Tale...*“, cu un conținut aproape identic, este rugăciunea din rânduiala de astăzi a Maslului pentru sfințirea untdelemnului, a treia rugăciune menționată în codex, este rugăciunea care este numită azi în Molitfelnic pentru toată neputința¹⁴, cu un conținut prea puțin diferit, iar celelalte două au ieșit din uz.

Am făcut aceste prezentări legate de conținutul rugăciunilor pentru cei bolnavi, din diferite documente ce aparțin primului mileniu creștin, pentru a arăta că Taina Sfântului Maslu nu este o taină care apare târziu, ci ea face parte din cultul creștin încă de la începutul Bisericii, chiar dacă nu putem vorbi despre o rânduială a Tainei așa cum o cunoaștem astăzi, prezența și continuitatea Tainei Sfântului Maslu fiind demonstrată din plin de existența mențiunilor și rugăciunilor pentru sfințirea untdelemnului întrebuințat pentru ungerea bolnavilor, așa cum deja am încercat să arătăm mai sus.

Pe de altă parte, mențiunile privind existența Sfântului Maslu în cultul Bisericii, observate în diferitele documente asupra cărora am făcut referire, ne conduc către câteva concluzii:

a. pentru primul mileniu (mai puțin poate ultimul secol), nu se poate vorbi de o rânduială a Sfântului Maslu în sensul celei cunoscute astăzi, ci ungerea cu untdelemn a bolnavilor, ar fi putut fi un rit care era legat de Sfânta Liturghie, cum deja am putut observa mai sus, legătură care după toate probabilitățile se menține poate, până prin secolul XII-XIII;

b. abia pe la jumătatea primului mileniu se poate vorbi de conturarea unui astfel de rit pentru ungerea cu untdelemn a celor bolnavi, ungere făcută de clerici, prima mențiune în acest sens datorându-se papei Inocențiu I în Epistola 25, scrisă prin 416-417, iar pentru Răsărit, prima mențiune

14. *Molitfelnic*, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1992, p. 347.

privind existența unui rit bisericesc privind ungerea bolnavilor, putând fi întâlnită mult mai târziu, prin sec. VIII, la sfântul Ioan Damaschin, în lucrarea sa numită „**Despre cei adormiți întru credință**“¹⁵;

c. rânduiala Sfântului Maslu începe să se definească într-o manieră proprie prin apariția cât mai multor elemente specifice, întâlnite și în rânduială de astăzi a Tainei, începând din secolul X, către o astfel de presupunere conducându-ne apariția canonului care precede astăzi rânduială propriu-zisă a Maslului, canon alcătuit de Sfântul Arsenie (mort aproximativ pe la 953), episcop de Kerkyra (astăzi insula Corfu)¹⁶;

d. rânduiala Tainei Sfântului Maslu este rezultatul unei evoluții și contribuției întregii Biserici, proces care se încheie, după toate probabilitățile către jumătatea celui de al doilea mileniu creștin;

e. precizările referitoare la Sfântul Maslu pe care le-am putut observa în euhologhionul episcopului Serapion, ne arată că ritul ungerii cu untdelemn a bolnavilor era strâns legat de Sfânta Liturghie (ca și ritualul sfințirii apei despre care vorbește euhologhionul) ceea ce face ca relația Liturghiei cu celelalte Laude bisericești, în special cu Utrenia, să influențeze în mod decisiv rânduiala ulterioară a Maslului, și în egală măsură, a rânduiei sfințirii celei mici a apei. Astfel, în momentul în care rânduiala Tainei Sfântului Maslu începe să se individualizeze, devenind o Taină de sine stătătoare în categoria celor 7 Sfinte Taine, adică prin secolul XIII¹⁷, modelul relației dintre Utrenie și Liturghie este preluat de Maslu, ajungându-se ca rânduiala propriu-zisă a tainei, să fie precedată de o structură liturgică asemănătoare cu Utrenia, așa cum se poate observa în rânduiala de astăzi a Maslului¹⁸, structură care poate fi de asemenea observată, într-o formă mai puțin dezvoltată și parțială, în rânduiala Sfințirii celei mici a apei¹⁹. În

15. Sfântul Ioan Damaschin, *Despre cei adormiți întru credință*, în P.G., t. 95, col. 264.

16. Dr. Vasile Mitrofanovici, *Liturgica Bisericii Ortodoxe, cursuri universitare*, Ed. Consiliului eparhial ortodox român din Bucovina, Cernăuți, 1929, p. 852.

17. Prof. dr. Ioannis Foundulis, *Dialoguri liturgice*, vol. 3, Ed. Bizantină, București, 2009, p. 29.

18. *Molitfelnic*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1992, p. 115-123.;

19. *Ibidem*, p. 168-183; Rânduiala de astăzi a Aghesmei este atribuită lui Fotie, patriarhul Constantinopolului, iar prima mențiune privind practica creștină a sfințirii apei la sfeșanie datează din sec. IX, fiind întâlnită în *Răspunsurile canonice* atribuite patriarhului Nichifor Mărturisitorul; Cf. pr. prof. dr. Ene Braniște, *Liturgica specială*, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1980, p. 456.

consecință, putem afirma că precizările pastoral-tipiconale potrivit cărora, se obișnuiește și se recomandă ca împreună cu Maslul să se săvârșească și Agheasma mică²⁰, iar cel bolnav să se spovedească și de se va putea, să se împărtășească²¹, nu sunt întâmplătoare, ci legătura dintre ele trebuie căutată în faptul că atât Maslul, cât și Aghiasma mică, au fost strâns legate de Liturghie, toate conlucrând și contribuind la tămăduirea, întărirea, sfințirea și iertarea păcatelor celui ce le primește, Euharistia fiind numită și „*leacul nemuririi și doctorie*”²². Având în vedere legătura dintre ritul bisericesc al ungerii cu ulei a celor bolnavi și Sfânta Liturghie, subliniată de euhologhionul episcopului Serapion, putem să presupunem că așa se justifică și prezența binecuvântării mari „*Binecuvântată este împărăția...*” cu care începe astăzi Taina Sfântului Maslu, preluată și așezată aici după modelul rânduielii Sfintei Liturghii.

Rânduiala Sfântului Maslu și rugăciunile ei suportă modificări și adaptări până prin secolul XIV, poate XV, când putem considera că rânduiala Tainei este deja formată așa cum o cunoaștem astăzi. Astfel, se ajunge ca rânduiala Sfântului Maslu să cuprindă, pe lângă binecuvântarea mare și ectenia mare cu cereri speciale, rugăciunea de sfințire a untdelemnului, urmată de o serie de tropare, apoi șapte citiri din Apostol, șapte citiri din Sfânta Evanghelie, șapte ectenii, șapte rugăciuni, șapte ungeri cu citirea de șapte ori a rugăciunii „*Părinte Sfinte...*” și rugăciunea finală pe care preotul o citește ținând Sfânta Evanghelie deschisă peste creștetul celui bolnav, ajutat de ceilalți preoți²³.

Sub aspect pastoral, paralel cu tendințele de uniformizare a rânduielii, Taina Sfântului Maslu cunoaște o dezvoltare a două practici, și anume rânduiala Maslului „de sine”, sau individual, săvârșit de regulă pentru o singură persoană bolnavă, rânduiala prevăzută în Molitfelnic, și rânduiala Maslului „de obște”, cu caracter public, la care pot participa toți credincioșii, chiar și cei care nu sunt cuprinși de slăbiciuni trupești, și care se săvârșește la anumite sărbători și în anumite perioade din an,

20. Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op. cit.*, p. 433.

21. Gheorghe Remete, *Sfintele Taine în contextul dialogului ortodox-luteran*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2009, p. 454.

22. Sfântul Ignatie Teoforul, *Epistola către Efeseni, XX, 2*, în vol. „Scrierile Părinților Apostolici”, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1995, p. 197.

23. A se vedea *Molitfelnic*, ed. cit., p. 123-152.

după aceeași rânduiala a Molitfelnicului care suportă anumite modificări²⁴.

Ținând seama de vechimea, conținutul teologic, importanța și lucrarea ei, Taina Sfântului Maslu beneficiază de un loc binemeritat în categoria Sfintelor Taine și în cultul Bisericii Ortodoxe. Cu toate acestea, săvârșirea ei în cadrul cultului Bisericii Ortodoxe ridică câteva probleme asupra cărora vom face în continuare câteva precizări.

Mai întâi, o primă problemă o presupune numărul slujitorilor care trebuie să participe la săvârșirea Tainei Maslului. Chiar dacă este de presupus că la începutul existenței Bisericii, din pricina rânduiei foarte sumare a Tainei, aceasta era săvârșită poate de un singur preot²⁵, încă din cele mai vechi timpuri Maslul a fost săvârșit într-un cadru solemn și cu participarea mai multor preoți. Potrivit unei vechi tradiții, Taina Sfântului Maslu trebuia săvârșită de șapte preoți, fără ca numărul de șapte să fi fost stabilit de o normă canonică²⁶. La stabilirea numărului de șapte slujitori pentru săvârșirea Sfântului Maslu, contribuie câteva elemente:

- mențiunea Sfântului Iacov care vorbește la Maslu de „preoții Bisericii“ (Iacov 5, 14);
- numărul de șapte preoți la Maslu trebuie pus în legătură cu simbolismul numărului șapte: șapte daruri ale Sfântului Duh, precum și alte fapte menționate în istoria sfântă a mântuirii (șapte zile ale creației, șapte preoți sună din trâmbițe la cucerirea Ierihonului, de șapte ori se roagă Prorocul Ilie pe Carmel etc.);

24. A se vedea pr. prof. dr. Ene Braniște, *op. cit.*, p. 433; În situația săvârșirii Maslului „de obște“ ungerea se face la sfârșitul slujbei, după otpust, respectându-se următoarele reguli: după otpust preotul protos ia Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce de pe masa pregătită pentru Sfântul Maslu și le așează pe un analog lângă iconostas, el însuși le sărută și se așează în dreapta iconostasului având în mână un miruitor, după care vin și ceilalți preoți având în mâini fiecare câte un miruitor, sărută Sfânta Evanghelie și Sfânta Cruce, preoții se ung reciproc cu untdelemn de la Maslu pe frunte și se așează în ordine descrescătoare în dreapta protosului. Mai apoi vin către iconostas pe rând și ceilalți credincioși și primesc fiecare ungere de la preoți, iar la sfârșit protosul rostește „Pentru rugăciunile...“.

25. Prof. dr. Ioannis Foundulis, *op. cit.*, p. 32.

26. Abia la jumătatea sec. XIII, Patriarhul Arsenie Aftorianos al Constantinopolului a hotărât ca Taina Sfântului Maslu să fie săvârșită neapărat de șapte preoți (este foarte posibil ca Patriarhul Arsenie să fi reglementat o practică deja existentă) și a rânduit rugăciuni speciale pentru fiecare dintre aceștia, rugăciuni care au intrat în rânduiala Tainei; A se vedea prof. dr. Ioannis Foundulis, *op. cit.*, p. 33.

– Sfântul Simeon al Tesalonicului recapitulează această tradiție referitoare la numărul de șapte preoți la Maslu și o justifică: „*Fratele Domnului n-a spus numărul preoților. Obişnuința a făcut să fie chemați șapte. Cred că după numărul de șapte al darurilor Sfântului Duh, enumerate de Isaia, sau după acei șapte preoți ai Legii vechi... Sau ca și Ilie... La fel și aceștia (preoții n.n.) strică cetatea vicleană și zidurile vârtoase ale înălțimilor păcatului,... rugându-se de șapte ori, să dezlege uscăciunea păcatului, să deschidă cerurile... și să coboare ca o ploaie mila iertării păcatelor de la Dumnezeu*“²⁷. Tot Sfântul Simeon nuanțează această tradiție referitoare la numărul de șapte al preoților pentru Maslu: „*Rar găsinde-se numărul preoților, să fie chemați și trei... Căci în primul rând, numărul trei mărturisește despre puterea Treimii... Deci nu ne lăsăm prinși de număr, căci numărul nu este scris. Dar chiar dacă nu este scris, este necesar să ținem vechea tradiție*“²⁸. Trebuie să spunem, trecând peste mult prea îngăduitoare și netradiționalele recomandări potrivit cărora Taina Sfântului Maslu poate fi săvârșită și de către un singur preot²⁹, că Sfântul Maslu ar trebui să fie săvârșit de șapte preoți, întrucât aceasta este tradiția observată de Biserică din vechi vremuri și care s-a impus pe bază de obicei. La nevoie, Maslul poate fi săvârșit de mai puțini slujitori, cinci, trei sau în cazuri deosebite minim doi, însă niciodată unul singur³⁰, lucru neîngăduit de practica noastră ortodoxă, cu atât mai mult cu cât, structura Tainei și pe alocuri formulările rugăciunilor presupun, cu necesitate, prezența mai multor slujitori³¹. Poate fi adusă în discuție ca. excepție, situația care ar impune săvârșirea

27. Sfântul Simeon al Tesalonicului, *Dialoguri*, cap. 283, apud prof. dr. Ioannis Fouldis, *op. cit.*, p. 34.

28. *Ibidem*, p. 35.

29. 29. Prof. N. Chițescu, pr. prof. Isidor Todoran, pr. prof. I. Petreună, *op. cit.*, p. 927; diac. conf. P. I. David, *Taina Sfântului Maslu*, în vol. „Îndrumări misionare“, Editura I.B.M.B.O.R., București, 1986, p. 607; *Viu este Dumnezeu, Catehism ortodox*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, p. 384.

30. Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op. cit.*, p. 429; pr. prof. dr. Nicolae D. Necula, *Poate fi săvârșită Taina Sfântului Maslu numai de un singur preot?*, în vol. „Tradiție și înnoire în slujirea liturgică“, vol. I, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 242.

31. În cadrul rugăciunii finale din rânduiala Sfântului Maslu, rugăciune în cadrul căreia preoții țin Sfânta Evanghelie deschisă pe creștetul primitorului, se menționează „...*ci pun mâna Ta cea puternică și tare, ce se află în această sfântă Evanghelie, pe care slujitorii cei împreună cu mine o țin deschisă pe capul robului Tău...*“; A se vedea *Molitfelnic*, ed. cit., p. 151.

Tainei pe câmpul de luptă, în satele izolate de munte sau în pustiu și locuri îndepărtate³², însă și așa, având în vedere faptul că Masul este o Taină care nu presupune vreo urgență, așa cum este cazul spovedaniei și împărtășirii grabnice, și ținând seama de mijloacele actuale de comunicare și de deplasare, astfel de motive nu pot fi considerate ca suficiente. O a doua problemă privind săvârșirea Tainei Sfântului Maslu se referă la primitorul Tainei, mai ales când vorbim de Maslul „de obște“, știut fiind faptul că există practici, unele chiar recomandate de unele cărți de rânduiala care lasă cumva, să se înțeleagă, că de lucrarea Sfântului Maslu ar putea beneficia și persoane care nu sunt de față³³.

În primul rând trebuie să spunem că Taina Sfântului Maslu, ca de altfel toate celelalte Sfinte Taine, presupun cu necesitate prezența primitorului de a cărui voință și dorință depinde până la urmă validitatea Tainei, primitorul având și acest rol de împreună-lucrător cu preotul în lucrarea Sfintelor Taine. Prin urmare, subliniem cu tărie că nici o Sfântă Taină nu se poate face prin delegație și, cu atât mai mult, în absența sau lipsa primitorului. În ceea ce privește Taina Sfântului Maslu există obiceiul, ca la Maslul „de obște“, membri ai familiei, rude sau prieteni ai celui bolnav să aducă lucruri, haine sau alte obiecte personale ale acestuia, pentru ca preotul să le ungă cu untdelemn sfințit la Maslu, cu convingerea că astfel, și cel ce nu a fost de față la săvârșirea Sfântului Maslu, poate să considere că a primit și el Taina. În această situație răspunsul trebuie să fie categoric, în sensul celor afirmate mai sus, li anume că primitorii Sfântului Maslu nu pot fi decât aceia care sunt de față și participă la săvârșirea acestei Sfinte Taine. Este adevărat că rugăciunea unora pentru alții este binevenită și recomandată în spiritualitatea ortodoxă, („*Mărturișiți-vă deci unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați, Că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului*“ – Iacov 5, 16), și nu se poate spune că nu este folositoare, însă în cazul Sfântului Maslu, rugăciunea pentru cei care nu sunt de față nu atrage după sine așezarea celor pomeniți în calitatea de primitori ai Tainei Sfântului Maslu. Prin urmare, trebuie să spunem că viața spirituală, duhovnicească, presupune o participare și o angajare directă și personală la cultul Bisericii, participare care așează pe credincios într-o stare de comuniune cu Dumnezeu și cu semenii săi.

32. Pr. prof. dr. Nicolae D. Necula, *op. cit.*, p. 242.

33. Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op. cit.*, p. 433.

În al treilea rând, practica bisericească ne arată că Taina Sfântului Maslu, și în special Maslul „de obște“, presupune un alt aspect care trebuie discutat. Este vorba despre perioadele sau momentele când acesta ar trebui săvârșit, perioade care sunt diferite în funcție de tipul parohiei, urbane sau rurale. În ceea ce privește parohia rurală, lucrurile referitoare la Taina Sfântului Maslu sunt, după părerea noastră, bine rânduite, Maslul de obște săvârșindu-se, de regulă, o dată pe an în Săptămâna Patimilor, sau mai nou, în unele parohii, în anumite posturi de lungă durată de peste an. În parohiile urbane, mai ales în cele mari, cu o mai mare frecvență a credincioșilor, sau la catedrale și mănăstiri, s-a încetățenit obiceiul ca Maslul de obște să se săvârșească săptămânal, atât pentru cei cuprinși de neputințe trupești și sufletești cât și pentru cei sănătoși, în vederea iertării păcatelor. Indiscutabil, nu intenționăm să spunem că săvârșirea Maslului de obște nu ar fi necesară, ci dimpotrivă, însă prea deasa ei săvârșire crează toate condițiile ca ea să fie coborâtă de la nivelul unei Sfinte Taine, importante pentru viața creștină, la nivelul unei slujbe obișnuite, fiind transformată într-o simplă ierurgie, binecuvântare sau dezlegare³⁴. În consecință, poate nu ar fi lipsit de importanță ca semnificația Maslului de obște să fie redescoperită, iar locul acestei Taine în lucrarea pastorală reconsiderat, în așa fel încât Sfântul Maslu să își păstreze caracterul de taină specială, de excepție, la aceasta contribuind și săvârșirea ei rațională, responsabilă și bine ancorată în semnificațiile teologice și pastorale de care Taina Sântului Maslu nu duce nicidecum lipsă.

Așadar, observată și din aceste puncte de vedere, Taina Sfântului Maslu își va păstra importanța și semnificația ei deosebită în cultul și viața liturgico-pastorală a Bisericii Ortodoxe, ca taină a tămăduirii, a iertării păcatelor și mai ale ca taină a comunității și a comuniunii, asemenea celorlalte Sfinte Taine ale Bisericii.

34. Pentru lămuriri a se vedea pr. prof. dr. Nicolae D. Necula, *Pot fi săvârșite Sfintele Taine sau alte lucrări sfințitoare ale Bisericii fără prezența primitorului?*, în vol. „Tradiție și înnoire în slujirea liturgică“, vol. 11, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2001, p. 414.